

IRODALMI ÉRTESÍTŐ.

Early Nonconformity and Education. Address by Principal *Gordon M. A.* at the opening of the session of the Unitarian H. M. College. Manchester. 1902. „Sine his omnibus non aedificatur civitas“. E jelige alatt tárgyalja a manchesteri unitárius theol. intézet tudós igazgatója a régi nonconformistákéknak a nevelésben való részvételét. Az 1662. Uniformity Act eltiltotta a nonconformistákat a tanítástól. Csakis olyan tanítóknak volt szabad tanítani, kiknek az anglikánegyházi püspök kivételesen engedélyt adott, s a tanításban csakis a gramatikáig mehettek. A Cromwell által 1657-ben alapított Durham-College eltűnt. Frankland Richard alapította 1670-ben az első állandó nonconformista akadémiát Rathmellben York-shireben. Az ő példájára aztán az ország más részeiben is állítottak fel a nonconformisták akadémiákat, melyeken nemcsak a papságra, hanem más pályákra is neveltek. Sajátságos, hogy az egyháztörténelem 1840-ig nem volt tantárgy ez akadémiákon. Akkor kezdette először az unitárius Tayler János Jakab. — E tanulmány éppen most nagyon tanulságos, mikor az anglikán egyház a népiskolákból minden nonconformista befolyást ki akar zárni. A jeles történettudós megmutatja, hogy a nonconformistáknak jelentékeny része volt a multban az oktatásban és ebből önként következik, hogy a jelenben is befolyásukat kiszorítani nem jogos és nem is helyes. Mert „sine his omnibus non aedificatur civitas.“

Elmélkedések az üdv evangéliumáról. Irta *Ménégoz Jenő*, a párisi protestans theologiai facultás tanára. Fordította ifj. *Bartók György*. Kolozsvár, Ellenzék könyvnyomda 1902. Sr. 79 l. Ára 1 korona. A párisi theol. facultáson Sabatier egy új színárnyalatot hozott a modern theológiába, az ugynevezett „fideismust.“ Ennek az iránynak képviselője Ménégoz Jenő is, ki jelen munkájában az üdvről elmélkedik és azt a tételt fejt ki, hogy az üdv a *hit* által van, függetlenül a *hitnézetektől*. A megigazulás tanát felmutatja különböző fejlődéseiben, a hit által való megigazulástant mai jelentőségében. A munka, mindamellet is, hogy szerző magát nem számítja az orthodoxok közé, sőt műve főleg azoknak szól, nem egy helyen az orthodoxiára emlékeztet. De oly világosan van írva, hogy az olvasó tisztán láthatja azt is, hogy mely nézeteket nem fogadhat el magáéinak. A fordításban ez a világosság és tisztaság meglátszik. Ez és a magyaros nyelv a fordító érdeme. Valamint elismerés illeti ifj. Bartók Györgyöt azért is, hogy ily művekkel foglalkozik. A munka kapható Stein János könyvkereskedésében és a fordítónál Kolozsvárt.

Kolozsvári Képes Naptár az 1903. évre. Szerkesztették: *Csifő Salamon* és dr. *Veress Vilmos*. Kolozsvár, Gámán János örökösei könyvnyomdája. 71 l. s a vásárok megjelölése XVII. l. Az új naptár költeményeket, a régi erdélyi

naptárak leírását, a Kolozsvárt lakó két prot püspök, Ferencz József és dr. Bartók György életrajzát és arcképeit, továbbá Brassai Sámuel és Berde Móza életrajzát és arcképeit, az új unitárius collegium s a kereskedelmi akadémia leírását, Mátyás királyt és lovas szobrát mind képekkel illusztrálva s több elbeszélő és ismeretterjesztő cikket foglal magában. A gondosan szerkesztett új naptár ára 60 fillér. Kapható minden könyvkereskedésben.

Értesítés. Stein János m. k. egyetemi könyvkereskedő kiadásában megjelent Szentábrahám-féle imakönyvből (átdolgozta Csifó Salamon), a karácsonyra készült díszes kötésű példányok már megérkeztek és kaphatók, u. m. csont, egyszerű és finom bőr, elefánt-csont, gyöngyház, díszszel és anélkül. 4 koronától 20 koronáig. Melegen ajánljuk a szebbnél-szebb kötésű imakönyvek nagy választékát olvasóink figyelmébe. Megtekinthetők Stein János m. k. egyetemi könyvkereskedésében, Kolozsvárt.

Réthi Lajos festőtől Hornyánszky Victor budapesti könyvkereskedő sikerült festményt adott ki, a magyar prot. papoknak gályára hurcolását. A „Gályarabok” kép kapható minden könyvkereskedés útján.

KÜLÖNFÉLÉK.

Ferencz József unitárius püspök nov. 23-án látogatást tett Budapesten, hogy egyházilag szervezze az ország ama részében lakó unitáriusokat, a kik e szervezésnek szükségét érezték. A püspököt a Koháry-utczai templomba a Tisza- és Dunamenti egyes helyekről feljött hívek nagy lelkesedéssel fogadták. A püspök először istentiszteletet tartott a szép számban összegyűlt hívekkel. Megható imában kérte Istennek áldását; imádkozott a gyülekezetekért, a nemzetért, a királyért és a keresztény felekezetek békéjéért, mire a helybeli lelkész mondott alkalmi beszédet és rövid imával végezte az istentiszteleti szertartást. Ezután az egyházi gyűlés következett, melyen az egyházalkotmány értelmében hivatalosan megalakították a Tisza—Dunamenti egyházkört. Esperesnek választották Józán Miklós budapesti lelkészt; felügyelő-gondnokoknak: ifj. Daniel Gábort Budapestről, Kovács Józsefet Hódmezővásárhelyről; köri jegyzőnek Pálffy Ferenczet Polgárdiből, kiket a püspök azonnal hivatalukba is iktatott, mivel a látogatás véget ért.

A Székely-Udvarhelyen építendő unitárius templom tervezete. Készítette: Pákei Lajos építész-mérnök, Kolozsvárt. Ujabb időben határozott törekvés tapasztalható az iránt, hogy a prot.